

Handläggare:
Nina Tallec

Yttrande över betänkandet SOU 2016:69 En inkluderande kulturskola på egen grund

Ärendebeskrivning

I ärendet behandlas svar på remiss från regeringen om En inkluderande kulturskola på egen grund, innehållande förslag till en nationell strategi, som syftar till att göra den kommunala kulturskolan mer tillgänglig, jämlik och av hög kvalitet.

Beslutsunderlag

Utredningen som mynnat ut i betänkandet SOU 2016:69 En inkluderande kulturskola på egen grund, har haft i uppdrag att ta fram förslag till en nationell strategi med inriktning att göra den kommunala kulturskolan mer tillgänglig, jämlik och av hög kvalitet.

Länk till SOU 2016:69: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2016/10/sou-201669/>

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att som svar på remiss från regeringen yttra sig i enlighet med tjänsteutlåtandet.

Förvaltningens synpunkter och motivering

Kulturskoleutredningens förslag och rekommendationer i korthet

Utredningens bedömning är att en lagstadgad kulturskola vore det mest verkningfulla verktyget för att tydliggöra kulturskolans nationella intresse. Mot bakgrund av de ekonomiska konsekvenser som ett sådant förslag inte kan lämnas till regeringen.

Utredningen föreslår i stället att ett antal förslag genomförs och att en utvärdering utförs efter tre år för att avgöra vilken effekt förslagen har haft på barns och ungas tillgång till kulturskoleverksamhet. Om utvärderingens resultat visar att tillgång till kommunal kulturskola inte förbättrats, och om det finansiella läget så tillåter, anser utredningen att regeringen bör överväga att skärpa styrningen och lagstadga om en obligatorisk kommunal kulturskola som drivs av en enskild kommun eller genom samverkan med annan kommun.

Förslagen innefattar:

Nationella mål

Utredningens förslag är att instifta övergripande nationella mål för den kommunala kulturskolan, i syfte att skapa en ny stödjande infrastruktur. De nationella målen innefattar *att en kommunal kulturskola ska:*

- ge barn och unga möjlighet att lära, utöva och uppleva konstuttryck i första hand i grupp
- bedrivs på barns och ungas fria tid
- präglas av hög kvalitet och en konstnärlig och genremässig bredd med verksamhet inom tre eller flera konstuttryck
- tillämpa en pedagogik som utgår från barnets egna erfarenheter och intressen
- ge barn och unga goda förutsättningar att ha inflytande på verksamhetens utformning och innehåll
- ha en hög andel pedagogiskt och konstnärligt utbildad personal
- verka i för verksamheten anpassade lokaler med ändamålsenlig utrustning
- aktivt verka för att kommunens barn och unga har kännedom om kulturskolan och ges likvärdig möjlighet att delta i dess verksamhet
- arbeta i bred samverkan och bedriva en utåtriktad verksamhet gentemot det övriga samhället.

Ett nationellt kulturskolecentrum

Utredningen föreslår att ett nationellt kulturskolecentrum på myndighetsnivå ska inrättas, som ett särskilt beslutsorgan inom Statens kulturråd med ansvar för bland annat nationell uppföljning, främjande av erfarenhetsutbyte och samverkan, fördelning av stimulansbidrag i form av utvecklingsbidrag till kulturskoleverksamhet, tidsbegränsat verksamhetsbidrag till kulturskola samt bidrag till verksamhet med avancerad spetskompetens. Kostnaden för verksamheten uppskattas till 11 miljoner kronor som omfattar personalkostnader och budget för andra utgifter.

Bidrag för regional samordning

Utredningen föreslår ett bidrag till regional samordning i syfte att främja samverkan mellan kommuner och landsting, liksom kommuner emellan. För ändamålet föreslås anslaget Vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet, förordning 2010:2012 föreslås öka med 10 miljoner vilket också innebär att förordningen behöver vidgas till att även omfatta kulturskoleverksamhet. Bidraget föreslås fördelas och följas upp i enlighet med övriga regionala kulturbidrag.

Utvecklingsbidrag

Utredningen menar att stimulansbidrag kan ge barn och unga ökad tillgång till en inkluderande kulturskola av hög kvalitet utifrån kommunernas varierande behov. Förslaget är att 200 miljoner kronor inrättas för att främja utveckling av de kommunala kulturskolorna. Det föreslagna nationella kulturskolecentrat ska ansvara för att fördela bidraget.

Förstärkta utbildningsvägar

Utredningen menar att inget lärosäte erbjuder någon utbildning som specifikt utgår ifrån det utredningen beskriver som kulturskolans särart. För att möta kommunernas behov av bred konstnärlig och pedagogisk kompetens i kulturskolan menar utredningen att utbildningsvägarna behöver förstärkas. En sådan förstärkning bedöms vara möjlig både genom att fler kandidatexamina utvecklas inom fler konstområden och genom en anpassning av ämneslärarutbildningen. Därutöver föreslår utredningen att en yrkesexamen som leder till kulturskolepedagog inrättas. Utredningen föreslår att regeringen ska anslå 23,5 miljoner kronor till att inrätta en sådan yrkesexamen.

Kulturskolerelaterad forskning,

Utredningen föreslår att forskningsmedel bör avsättas för att stärka kulturskolans vetenskapliga grund dels genom utlysning av projektbidrag och dels genom att inrätta en nationell forskarskola. Utredningens förslag är att Vetenskapsrådet får i uppdrag att utlysa projektbidrag om 20 miljoner kronor under 2018 för en satsning på forskning som är relevant för kulturskolan. Regeringen uppmanas även ge Vetenskapsrådet i uppdrag att utlysa en forskarskola i *Kulturskolans didaktik*. För ändamålet föreslås att regeringen anvisar Vetenskapsrådet ett forskningsanslag om 2 miljoner kronor per år i fyra år fr.o.m. 2019 för att inrätta en forskarskola som ska leda till licentiatexamen.

Tidsbegränsat verksamhetsbidrag till kulturskola

Landets kommuner har olika kapacitet och förmåga att bedriva kulturskoleverksamhet av hög kvalitet vilket bland annat kan bero på det geografiska läget och befolkningens storlek. Utredningen föreslår därför ett riktat statsbidrag för vissa kommuner, i form av ett tidsbegränsat verksamhetsbidrag till kulturskola,

om sammanlagt 10 miljoner kronor. Kommuner med liten folkmängd samt låg befolkningstäthet (hög invånardistans) ska kunna rekvirera 500 000 kronor i bidrag förutsatt ett ekonomiskt eget åtagande på minst 50 procent av beloppet. Det föreslagna nationella kulturskolecentrat ska ansvara för att fördela bidraget.

Bidrag till nationell spetskompetens

Utredningen ser behov av att stärka barn och ungas konstnärliga intresse på en mer avancerad nivå. Utredningen föreslår därför ett särskilt bidrag till kulturskoleverksamhet med nationell spetskompetens på 5 miljoner kronor. Det föreslagna nationella kulturskolecentrat ska ansvara för att fördela bidraget.

Utvärdering

Utredningen menar att det är angeläget att följa om utredningens förslag får avsedda effekter på barns och ungas tillgång till en inkluderande och tillgänglig kulturskola. Efter tre år ska därför utfallet av dessa förslag utvärderas. Beroende på utvärderingens resultat bör regeringen överväga ytterligare stimulansinsatser eller en starkare styrning av kulturskolan genom lagstiftning.

Förvaltningens motivering

Förvaltningen har valt att i synnerhet kommentera de förslag i utredningen som är relevanta för förvaltningens verksamhet. Förvaltningen delar förslagets inriktning och ansats om att kulturskolan behöver bli mer inkluderande och angelägen för fler. Detta kan handla såväl om det utbud av aktiviteter som erbjuds, som om tilltal och sänkta trösklar. En sammanhållande och stärkt infrastruktur för kulturskolans verksamhetsområde kan skapa förutsättningar för den viktiga roll kulturskolan spelar och kan spela framöver. Inledningsvis menar förvaltningen vidare att det finns en otydlighet i utredningen om den regionala rollen. Samtidigt som den å ena sidan stärks, skapas å andra sidan en infrastruktur mellan stat och kommun utan regional samverkan.

I processen med remissvaret har länets kommuners kultur- och fritidschefer eller motsvarande beretts möjlighet att inkomma med synpunkter till förvaltningen. En nationell konferens har genomförts tillsammans med SKL, Stockholms läns kommuners samverkansorganisation inom kultur och fritid (FSKF) och Kulturskolerådet, också den med syfte att belysa utredningens olika förslag. Även länskulturfunktionernas chefer har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter till förvaltningens remissvar. De till förvaltningen inkomna synpunkterna, från Botkyrka kommun, Upplands Väsby kommun, Film Stockholm och Stockholm läns museum har delvis beaktats i föreliggande remissvar.

Nationella mål

Förvaltningen instämmer med utredarens analys att kulturskolan är en betydelsefull konstnärlig mötesplats för barn och unga. Förvaltningen anser att kulturskolan är viktig för kommunal och regional kulturutveckling i stort samt ett viktigt led i arbetet för ett socialt hållbart samhälle och en ökad delaktighet.

Sammantaget instämmer förvaltningen med utredningens riktning att genom vägledande nationella mål tydliggöra kulturskolan som ett nationellt intresse och visa på vikten av att stärka en jämlik tillgång till kulturskoleverksamhet. De föreslagna nationella målen i utredningen synes dock väl många och skulle vinna på att sammanfattas ytterligare. Målen borde också i högre grad svara på frågan om varför kulturskolan är viktig och tydliggöra vad den ska åstadkomma, snarare än att som i utredningen i huvudsak beskriva hur kulturskolan ska arbeta. Förvaltningen anser även att det är angeläget att målen utvärderas av efter tre år.

Förvaltningen vill även betona vikten av samverkan med skolan. En fördjupad reflektion kring frågan bör syfta till att belysa utveckling och samverkan med utbildningssektorn inte minst i förhållande till landsbygdens särskilda behov.

Ett nationellt kulturskolecentrum,

Förvaltningen instämmer i att ett samlat nationellt centrum kan bidra till att lyfta och tydliggöra kulturskolans betydelse. Förvaltningen vill peka på möjligheten att uppdraget delas genom att bidragsgivningen sker via Statens kulturråd, och statistik och uppföljning hanteras av Myndigheten för kulturanalys. Förvaltningen anser en sådan uppdelning är önskvärd.

Det föreslagna centrat saknar ett önskvärt helhetsperspektiv kring barnets rätt till kultur i enlighet med artikel 31 i barnkonventionen vilket också behöver belysas ytterligare, förslagsvis i dialog med myndighetsnätverket *Barns och ungas rätt till kultur*, där Statens Kulturråd och ett tiotal myndigheter ingår.

Bidrag till kommunal samordning på regional nivå

Förvaltningen ser positivt på förslaget och anser att regional och kommunal samverkan kring kulturskolefrågor kan gynna barns och ungas tillgång till kultur och eget skapande. Förvaltningen ställer sig positiv till ett utökat ansvar enligt utredningens förslag, men ser samtidigt att det regionala ansvaret bör bli än tydligare och bygga på en nära dialog med länets kommuner. Stockholms läns landsting ingår som enda län inte i samverkansmodellen och ser inte modellen som en förutsättning för en utökad regional kulturskolesamordning. Avståndet mellan staten och landets 290 kommuner kan med fördel minska genom att den regionala nivån övertar en del av kulturskolecentrats uppgifter.

Givet detta finns anledning att vidare pröva en omfördelning av föreslagna medel, samt den föreslagna fördelningen via kultursamverkansmodellen.

Snarare än att samma summa fördelas alla län/regioner, menar förvaltningen att det bör utvecklas ett fördelningssystem för kulturskoleverksamhet som tar hänsyn till exempelvis specifika geografiska utmaningar, antal invånare, antal barn och unga samt antal kommuner i varje region

Förvaltningen utgår från att detta förslag omfattar alla län.

Utvecklingsbidrag

Förvaltningen ser det som värdefullt att delar av bidragen, statistik och uppföljning finns på statlig nivå genom en nationellt samordnande funktion. Förvaltningen anser att regional samverkan kan bidra till en hållbar och effektiv infrastruktur för kulturskolan.

Förvaltningen vill framhålla att en större effektivitet skulle uppnås om ett större samordnande ansvar läggs på regionerna snarare än på statlig nivå. Det är värdefullt att delar av bidragen, statistik och uppföljning finns på statlig nivå, liksom en nationellt samordnande funktion. Men en större del av medlen bör istället fördelas av regionerna, liksom kultursamverkansmodellen där landsting/ regioner som ingår i modellen beslutar, i samverkan med länets kommuner och kulturlivet, om hur det statliga bidraget fördelas till regional och kommunal kulturverksamhet.

Redan idag bedrivs utvecklingsprojekt för regionala samverkan på flera håll i landet. Kulturförvaltningen, Stockholms läns landsting driver tillsammans med Stockholms läns kommuners samverkansorganisation inom kultur och fritid (FSKF) samt Stockholmsidrotten ett treårigt utvecklingsprojekt som syftar till att ta fram lösningar över kommungränserna i Stockholms län för att bredda utbudet av valbara fritidsaktiviteter, här ingår Kulturskolan som ett utpekade exempel. Projektet stöds också av Vinnova och Allmänna arvsfonden.

Förstärkta utbildningsvägar

Förvaltningen anser att utredningens förslag är viktig och tillstyrker förslaget. Förvaltningen beviljade våren 2016 bidrag till en förstudie kring nya möjliga vägar för att bredda utbudet och stärka kvaliteten i kulturskolan. Initiativtagare till studien var tre kulturskolor i Stockholms län (Botkyrka, Järfälla och Stockholm) samt Kulturskolerådet. Studiens resultat pekar i likhet med utredningen på vikten av att förstärka utbildningsvägar. Flexibilitet i utbildningskraven är ett led i en mer inkluderande kulturskola.

Kulturskolorelaterad forskning och forskarskola

Förvaltningen välkomnar medel till forskning, men anser att frågan bör studeras ytterligare. Forskning om barns rätt till kultur gynnas av ett breddat tvärperspektiv vilket exempelvis ett samarbete med utbildningsinstitutioner som Centrum för barnkulturforskning kan medföra.

Tidsbegränsat verksamhetsbidrag till kulturskola

Förvaltningen tillstyrker förslaget. Förvaltningen anser att regionerna behöver involveras i frågan och att dessa kan vara till stöd för kommunerna samt bidra med regional samordning.

Bidrag till nationell spetskompetens

Förvaltningen anser inte att detta är kulturskolans primära mål. Detta ansvar bör fördelas med andra aktörer på professionell nivå.

Utvärdering

Förvaltningen anser att det är relevant att utvärdera genomförda insatser.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Av den samlade konsekvensbeskrivningen av SOU 2016:69 framgår de ekonomiska konsekvenserna. Kulturförvaltningen kan komma att påverkas utifrån dimensioneringen av posten för *Bidrag till kommunal samordning på regional nivå*. Förvaltningen förutsätter som tidigare nämnts att Stockholms län ingår i förslaget.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2017-2021 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Eva Bergquist
Förvaltningschef

Catharina Fogelström
Enhetschef, kultur- och föreningsstöd